

Jaarverslag Vlaamse Ouderenraad · Lokaal

September 2017 – Augustus 2018

30 oktober 2018

Vlaamse Ouderenraad vzw — Broekstraat 49-53 — 1000 Brussel — www.vlaamse-ouderenraad.be

Inhoud

Vlaamse Ouderenraad · Lokaal informeert, inspireert en motiveert	3
1. Uitvoering beheersovereenkomst & jaarprogramma	4
1.1. Vorming	4
1.2. Informeren	9
1.3. Barometer	15
2. Interne werking	19
2.1. Coördinatie Vlaamse Ouderenraad · Lokaal en opvolging	19
2.2. Vrijwilligerswerking	19
2.3. Indicatoren uit de beheersovereenkomst	21
2.4. Opleiding personeel	21
3. Extern overleg (vertegenwoordiging – netwerking)	22
4. Vervolgstappen Vlaamse Ouderenraad · Lokaal	23
4.1 Lancering website www.ouderenraden.be	23
4.2 Verdere ontwikkeling en verspreiding van de basisbrochure	23
4.3 Derde barometerbevraging	23
4.4. Nieuwe vrijwilligers: basisvorming voor vormingsbegeleiders	23
4.5. Opvolging vormingsbegeleiders	23
4.6. Vernieuwde vorming ‘Sleutel aan het beleid’ en ontwikkelen van een nieuw vormingspakket	24
5. Conclusie	25
5.1. Resultaatsgebieden	25
5.2. Uitvoering	25
5.2. Vervolgstappen	27
5.3. Vraag naar structurele erkenning	27
6. Bijlagen	28

Vlaamse Ouderenraad · Lokaal informeert, inspireert en motiveert

Vlaamse Ouderenraad · Lokaal

De Vlaamse Ouderenraad is het inspraak- en adviesorgaan van de Vlaamse Regering. De vzw is een overlegplatform van diverse organisaties van en voor ouderen. We streven naar een sterk ouderenbeleid in Vlaanderen, over alle beleidsdomeinen heen.

De Vlaamse Ouderenraad vindt het belangrijk om ook op lokaal vlak de inspraak van ouderen te ondersteunen en te versterken. Daartoe kreeg de Vlaamse Ouderenraad in 2015 een bijkomende erkenning als **partnerorganisatie van de Vlaamse Regering ter ondersteuning van het lokaal ouderenbeleid**. Activiteiten in het kader van deze erkenning lanceert de Vlaamse Ouderenraad onder de noemer Vlaamse Ouderenraad · Lokaal.

Vanuit Vlaamse Ouderenraad · Lokaal bieden we diverse vormen van ondersteuning om **leden van lokale ouderenraden te inspireren, te motiveren en concrete handvatten te bieden om lokaal mee aan de slag te gaan**.

In het derde werkjaar van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal (september 2017 – augustus 2018) werden opnieuw heel wat initiatieven opgezet. Allereerst werd een nieuw vormingspakket gelanceerd, 'Sleutel aan het beleid'. Op 1 juni vond tevens onze eerste studiedag 'Lokale uitdagingen ontrafeld' plaats, gericht op een aantal belangrijke thema's in aanloop naar de lokale verkiezingen. Ook nam de Vlaamse Ouderenraad · Lokaal verdere initiatieven om lokale ouderenraden beter te informeren: de website ouderenraden.be die in de steigers staat, zal hierbij in de toekomst een belangrijke rol spelen. Bovendien hielden we ook dit jaar onder meer via de barometerbevraging een vinger aan de pols met wat er leeft in de lokale ouderenraden.

Je vindt in dit jaarverslag een overzicht van de activiteiten en realisaties van het derde werkjaar.

We willen hierbij ook iedereen bedanken die heeft bijgedragen tot de realisaties van de afgelopen periode. In het bijzonder danken we alle vrijwilligers die zich het afgelopen jaar hebben ingezet voor de regionale vormingen.

1. Uitvoering beheersovereenkomst & jaarprogramma

1.1. Vorming

Sinds april 2017 biedt Vlaamse Ouderenraad · Lokaal vormingen aan voor leden van lokale ouderenraden. We richtten een *peergroep* op van ervaren vrijwilligers, die erg betrokken zijn bij het lokaal ouderenbeleid. Zij geven de vormingspakketten in hun regio. Naast de reeds lopende vormingen lanceerden we in 2018 een nieuw vormingspakket: 'Sleutel aan het beleid – Advies verlenen en beleid beïnvloeden als lokale ouderenraad'.

1.1.1. Overzicht vormingsaanbod 2017 - 2018

De vormingen worden ontwikkeld door Vlaamse Ouderenraad · Lokaal, telkens binnen een werkgroep waarin ouderen, medewerkers van ouderenverenigingen en externe deskundigen betrokken worden. De vrijwilligers die we inschakelen als vormingsbegeleiders geven de vormingen bij verschillende regionale platformen ouderenbeleidsparticipatie (RPO's) en regionale afdelingen van ouderenverenigingen.

De vormingspakketten ondersteunen de lokale ouderenraden om hun adviserend en beleidsbeïnvloedend werk nog krachtiger te maken.

Vorming 'Sleutel aan het beleid – Advies verlenen en beleid beïnvloeden als lokale ouderenraad'

In de vorming 'Sleutel aan het beleid' gaan we dieper in op hoe ouderenraden een sterk(er) advies kunnen neerzetten. Tips en inspiratie voor de opbouw van een advies worden uitgewisseld. Ook het formaliseren en uitdragen ervan komt aan bod.

Naast adviesverlening gaan we dieper in op beleidsbeïnvloeding via ervaringsuitwisseling tussen de deelnemers.

Na deze vorming:

- kunnen de deelnemers sterke(re) adviezen uitwerken voor hun gemeentebestuur.
- gaan de deelnemers naar huis met tal van tips en inspiratie voor het beïnvloeden van het lokaal ouderenbeleid.

De vorming 'Sleutel aan het beleid' werd **begin 2018** gelanceerd.

Vorming 'Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018'

In deze vorming gaan we in op het maken van een memorandum. Via een stapsgewijze aanpak krijgen leden van ouderenraden handvatten en tips om het gemeentelijk ouderenbeleid in kaart te brengen, prioriteiten te bepalen, het memorandum in een geschikte vorm te gieten, ... De bedoeling is dat ze na de vorming met de lokale ouderenraad aan de slag kunnen om een goed lokaal memorandum op te maken.

Vorming 'Cultuurparticipatie op latere leeftijd'.

Naar aanleiding van de Ouderenweekcampagne 2016 ontwikkelde de Vlaamse Ouderenraad een instrument, de Cultuurscan, dat lokale ouderenraden en ouderenverenigingen kunnen gebruiken om het lokaal cultuurbeleid te toetsen aan drempels die ouderen ervaren. Via de vorming krijgen de ouderenraden begeleiding bij het toepassen van de Cultuurscan.

1.1.2. Overzicht gegeven vormingen

12 vormingen 'Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018'

In het najaar 2017 is voornamelijk de vorming 'Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018' aangevraagd, gezien vele ouderenraden bezig waren met de voorbereidingen van hun memorandum.

Deze vorming werd gegeven voor 9 regionale ouderenoverlegplatformen én voor 3 regionale afdelingen van een ouderenvereniging. We schakelden hiervoor 16 vrijwillige vormingsbegeleiders in, gezien sommigen verkozen per twee te werken.

DATUM	AANVRAGER	VORMING
11/09/17	RPO Brugge	Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018
19/09/17	Vief West-Vlaanderen	Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018
25/09/17	RPO Vlaamse Ardennen	Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018
26/09/17	RPO Antwerpen + districten	Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018
09/10/17 (3 sessies)	In samenwerking met provincie Limburg voor de ouderenraden in Limburg (wegens slechts 1 actieve regio)	Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018
12/10/17	RPO Oostende - Diksmuide	Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018

12/10/17	RPO Aalst	Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018
24/10/17	RPO Kortrijk	Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018
13/11/17 (2 sessies)	FedOS (+ ouderenraad Anderlecht)	Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018

In overleg met FedOS konden ook de **Brusselse ouderenraden** mee deelnemen aan het vormingsmoment op 13 november 2017. 9 leden van de Ouderenraad Anderlecht gingen daarop in.

Bereik

In het afgelopen werkjaar volgden **173 deelnemers** de vorming 'Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen', gespreid over **12 vormingsmomenten**. Gespreid over de laatste twee werkjaren (2016-2017 en 2017-2018) gaven we in aanloop naar de lokale verkiezingen in totaal 25 vormingssessies waaraan 370 mensen deelnamen.

Afgewerkte memoranda

Heel wat ouderenraden gingen aan de slag met de handvatten die ze in de vorming aangeboden kregen. We kregen verscheidenen memoranda te zien en zijn heel tevreden over de kwaliteit hiervan. Een selectie van afgewerkte memoranda kregen een plaats in onze wekelijkse nieuwsbrief. Deze zullen ook terug te vinden zijn op de toekomstige website www.ouderenraden.be.

Evaluatie door de deelnemers

Na afloop van de vormingen vragen we de deelnemers om een **evaluatieformulier** in te vullen. We ontvingen een ingevuld formulier van 220 deelnemers. Op basis van de samenvatting van de evaluatieformulieren kunnen we besluiten dat de vormingen overwegend positief werden onthaald.

De top drie van positieve punten zijn:

- De vorming is waardevol (93.63%)
- De inhoud is interessant (93.63%)
- De trainer is duidelijk (88,64%)

Ook de randvoorwaarden werden goed bevonden: er was een aangename locatie (90.45%) en een goede groepsgrootte (89,09).

Een aandachtspunt voor volgende vormingen is dat er voldoende ruimte moet zijn voor de uitwisseling van praktijkervaringen. Dit item scoorde het minst, hoewel 75% van de deelnemers wel aangaven dat hieraan voldoende aandacht werd besteed.

6 vormingsmomenten 'Cultuurparticipatie op latere leeftijd'

DATUM	AANVRAGER	VORMING
11/09/17 (2 sessies)	RPO Asse-Vilvoorde RPO Pajottenland RPO Leuven RPO Hageland-Haspengouw → In samenwerking met de provincie Vlaams - Brabant	Cultuurparticipatie op latere leeftijd
23/02/18	RPO Oudenaarde	Cultuurparticipatie op latere leeftijd
26/02/18 (2 sessies)	Vief Oost-Vlaanderen	Cultuurparticipatie op latere leeftijd
28/02/18	Vief West-Vlaanderen	Cultuurparticipatie op latere leeftijd

Bereik

Met de vorming 'Cultuurparticipatie op latere leeftijd' bereikten we in het werkjaar 2017-2018 in totaal 83 deelnemers.

Evaluatie door de deelnemers

We ontvingen 23 evaluatieformulieren. Daaruit konden we volgende vaststellingen doen.

De positieve punten zijn:

- De vorming is waardevol (95,65%)
- De vorming sluit aan bij de verwachtingen (95,65%)
- De inhoud is goed gebracht door de vormingsbegeleider (95,65%)
- Er is voldoende uitwisseling voor praktijken. (95,65%)

Een aandachtspunt is de toepasbaarheid van de aangereikte handvatten. Dit item scoorde het minst, hoewel 73.91% van de deelnemers wel aangaven dat hieraan voldoende aandacht werd besteed. Uit bijkomende feedback leren we dat de methodiek, die gericht is op het screenen van barrières in de toegankelijkheid van het culturele aanbod, minder toepasbaar wordt gevonden in een aantal landelijke gemeenten waar het cultureel aanbod in zijn geheel beperkt is.

15 vormingsmomenten 'Sleutel aan het beleid'

In maart 2018 werd de eerste vorming 'Sleutel aan het beleid' georganiseerd. Intussen vonden 15 vormingsmomenten plaats, waarvan 10 op vraag van een RPO en 5 voor een vereniging. We

schakelden 18 vrijwilligers in om deze vormingen te verzorgen, gezien sommige vrijwilligers er de voorkeur aan geven met twee te werken.

DATUM	AANVRAGER	VORMING
07/03/18	OKRA Brugge	Sleutel aan het beleid
29/03/18	RPO Dendermonde	Sleutel aan het beleid
24/04/18	RPO Roeselare-Tielt	Sleutel aan het beleid
04/05/18	Vief Antwerpen	Sleutel aan het beleid
17/05/18	RPO Oostende-Diksmuide	Sleutel aan het beleid
11/06/18	RPO Meetjesland	Sleutel aan het beleid
11/06/18	RPO Oudenaarde	Sleutel aan het beleid
12/06/18	RPO Veurne - Ieper	Sleutel aan het beleid
12/06/18	S-plus Oost-Vlaanderen	Sleutel aan het beleid
14/06/18	S-plus Oost-Vlaanderen	Sleutel aan het beleid
15/06/18	S-plus Oost-Vlaanderen	Sleutel aan het beleid
18/06/18	RPO Kortrijk	Sleutel aan het beleid
26/06/18 (3 sessies)	3 RPO's Limburg	Sleutel aan het beleid

Bereik

Sinds de lancering in het voorjaar van 2018 volgden **190 deelnemers** dit vormingsprogramma.

Evaluatie door de deelnemers

Tot nog toe wordt de vorming 'Sleutel aan het beleid' positief onthaald. Een tussentijdse evaluatie van 116 deelnemers die de vorming in volgden, geeft volgende sterke punten weer:

- De vorming is waardevol: 93.10%
- De inhoud is interessant: 89,66%
- De inhoud is goed gebracht door de vormingsbegeleider: 88.79%

Ook de randvoorwaarden worden positief bevonden. 97,41% vindt locatie aangenaam.

Verdere planning

In het najaar van 2018 staan momenteel nog volgende vormingen ‘Sleutel aan het beleid’ op de planning.

DATUM	AANVRAGER	VORMING
03/09/18 (2 sessies)	FedOS	Sleutel aan het beleid
06/09/18	RPO Hageland- Haspengauw	Sleutel aan het beleid
13/09/18	RPO Pajottenland	Sleutel aan het beleid
17/09/18	RPO Asse-Vilvoorde	Sleutel aan het beleid
01/10/18	RPO Leuven	Sleutel aan het beleid
02/10/18	RPO Antwerpen Zuid	Sleutel aan het beleid
22/10/18	RPO Waasland	Sleutel aan het beleid

1.2. Informeren

1.2.1. Actueel

De werking van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal kreeg regelmatig aandacht in het informatieblad van de Vlaamse Ouderenraad, Actueel.

Volgende artikels werden gepubliceerd:

- *Hoogtepunten van het tweede werkjaar Vlaamse Ouderenraad · Lokaal* (Jaargang 18.4, oktober 2017): Dit artikel geeft de realisaties weer die in het jaarverslag 2016 – 2017 staan beschreven.
- *Oproep barometer: signaleer ons wat je ouderenraad belangrijk vindt* (Jaargang 18.4, oktober 2017): Oproep voor deelname aan de barometerbevraging over de werking van lokale ouderenraden.
- *Vlaamse Ouderenraad · Lokaal lanceert vorming ‘Sleutel aan het beleid’* (Jaargang 19.1, januari 2018 + Jaargang 18.4, oktober 2017): Aankondiging nieuw vormingsaanbod.
- *Lokale ouderenraden in cijfers: resultaten barometer 2018* (Jaargang 19.2, april 2018): Dit artikel geeft de belangrijkste resultaten van de barometerbevraging over de werking van lokale ouderenraden weer.
- *Fier op je ouderenraad?* (Jaargang 19.2, april 2018): Dit artikel zet enkele inspirerende voorbeelden van ouderenraden in de kijker. We doen ook een oproep om goede voorbeelden in te dienen voor de toekomstige website.
- *Studiedag 1 juni. Lokale uitdagingen ontrafeld.* (Jaargang 19.2, april 2018): Aankondiging studiedag Vlaamse Ouderenraad · Lokaal.

- *Seniorenraad Anzegem is fier op ... 'Oes Plekke'.* (Jaargang 19.3, juli 2018): Dit artikel zet een goede praktijk van seniorenraad Anzegem in de kijker.
- *Terugblik studiedag 'Lokale uitdagingen ontrafeld. Ouderenraden in stroomversnelling.'* (Jaargang 19.3, juli 2018): Dit artikel geeft een overzicht van de inhoud en hoogtepunten van de studiedag op 1 juni.

Verder communiceerden we over de nieuwe structuren ouderenbeleidsparticipatie. Het artikel hierover werd aangeleverd door de Vlaamse Overheid:

- *Beleidsparticipatie rendeeft! Nieuwe start voor regionale platformen ouderenbeleidsparticipatie.* (Jaargang 19.3, juli 2018)

1.2.2. Elektronische nieuwsbrief

Verschillende ouderenraden gingen aan de slag met de tips uit de vorming 'Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018', waarin de opmaak van een memorandum centraal stond. De afgewerkte memoranda waren zeer inspirerend. In de wekelijkse nieuwsbrief zetten we deze lokale memoranda in de kijker, ter inspiratie voor zowel lokale besturen als voor andere ouderenraden. We maakten een selectie en publiceerden de memoranda van volgende ouderenraden: Latem-Deurle, Blankenberge, Poperinge, Bierbeek, Temse, Lokeren, Kalmthout, Bonheiden & Tessenderlo.

1.2.3. Studiedag 'Lokale uitdagingen ontrafeld. Ouderenraden in stroomversnelling.'

Studiedag 1 juni 2018

Lokale uitdagingen ontrafeld

Ouderenraden in stroomversnelling

Met de studiedag 'Lokale uitdagingen ontrafeld' zijn we dieper ingegaan op enkele actuele thema's binnen het lokaal ouderenbeleid, in aanloop naar de lokale verkiezingen in 2018. Voor de keuze van de thema's die uitgelicht werden, baseerden we ons op de resultaten van de barometer: daarin signaleerden ouderenraden de nood aan inhoudelijk verdieping over thema's zoals mobiliteit, gezondheid en zorg,...

Uiteindelijk werd op volgende thema's dieper ingegaan tijdens de workshops:

- Basisbereikbaarheid
- Geïntegreerd breed onthaal
- Dementievriendelijke gemeente
- Mantelzorg
- Toegankelijkheid
- Buurten versterken

Per workshop kozen we voor een mix van 2 à 3 sprekers die het thema elk vanuit hun eigen invalshoek bekeken, en samen het volledige plaatje schetsten: een expert uit een organisatie die rond het thema actief is, een lokale goede praktijk, een ouderenraad die hierrond werkt, een ervaringsdeskundige, ... Telkens was er ruimte voor interactie en inbreng van eigen ervaringen van de deelnemers.

In totaal namen 116 mensen deel aan de studiedag, zowel vanuit lokale ouderenraden, ouderenverenigingen als gemeenten en lokale dienstencentra.

Het artikel over de studiedag vind je in bijlage. De presentaties van de sprekers van de verschillende workshops kan je vinden op www.vlaamse-ouderenraad.be/lokaal.

1.2.4. Website *ouderenraden.be*

Opzet website www.ouderenraden.be

De Vlaamse Ouderenraad ontwikkelt momenteel een website die de zichtbaarheid van de vele initiatieven van lokale ouderenraden wilt versterken, de uitwisseling van goede praktijken tussen ouderenraden wil stimuleren, en mensen in ouderenraden gericht zal informeren.

Met als slogan 'Inspiratie voor en door lokale ouderenraden' vervult de website verschillende functies. De website:

- houdt je op de hoogte van actuele info over het lokaal ouderenbeleid.
- biedt achtergrondinfo, tips en tools om werk te maken van een lokaal ouderenbeleid.
- biedt inspirerende praktijkvoorbeelden vanuit het werkveld van de lokale ouderenraden.
- biedt de mogelijkheid om te reageren op artikels, kennis te delen en expertise op te bouwen.

Het communicatiebureau Gramma kreeg de opdracht de website te ontwerpen en uit te bouwen, onder aansturing vanuit Vlaamse Ouderenraad · Lokaal.

Er zullen een aantal grote blokken voorzien worden:

- **In de kijker:** de artikels van op de startpagina zetten enkele goede praktijken meer uitgebreid in de kijker. We zullen deze artikels thematisch bundelen.
- Info over de **vormingen** van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal

- **inspiratiedatabank** met goede voorbeelden op het vlak van ouderenbeleidsparticipatie (we inventariseren deze praktijken via de oproep ‘Fier op je ouderenraad’)
- **Over** (over lokale ouderenraden, over ouderenraden.be en over Vlaamse Ouderenraad · Lokaal)

De werkzaamheden voor de website ouderenraden.be vonden voornamelijk plaats tijdens het werkjaar 2017 – 2018. De lancering ervan is voorzien in het najaar 2018.

Oproep ‘Fier op je ouderenraad’

Om goede praktijken van lokale ouderenraden via de inspiratiedatabank op ouderenraden.be in de kijker te kunnen zetten, lanceerden we een oproep naar alle ouderenraden met als boodschap: *“Ben jij fier op je ouderenraad? Deel dan je initiatief!”*

“Over welk initiatief of welke verwezenlijking van jouw lokale ouderenraad ben je het meest enthousiast? Waar kijk je met een positief gevoel op terug? Bracht jouw ouderenraad recent een advies uit? Informeerde of signaleerde jouw ouderenraad het beleid of burgers over belangrijke thema’s voor ouderen? Vond een beleidsbeïnvloedende actie plaats? Zette een advies of actie van de ouderenraad iets in beweging in de gemeente?”

We ontvingen ondertussen al een 60-tal inspirerende praktijken. Een greep hieruit:

De ouderenraad van Wingene werkt aan een campagne over brandveilig wonen. Ze geven infosessies, delen flyers uit rond brandveiligheid in de woning en regelen een groepsaankoop voor rookmelders.

De lokale ouderenraad en de cultuurraad van de stad Gent schrijven een gemeenschappelijke verklaring over het versterken van cultuurparticipatie bij de Gentse ouderen.

De seniorenraad van Izegem investeert in moestuinbakken voor mensen met dementie in de verschillende woonzorgvoorzieningen.

Bocholt houdt congres ‘Zilverschoon’ om ouderen mee te laten participeren aan het ouderenbeleid in de gemeente. Via verschillende lezingen kunnen zij hun mening geven over de ouderenvoorzieningen in de gemeente.

1.2.5. Presentaties

Verschillende organisaties vroegen ons om te komen spreken, over onze werking, het belang van ouderenraden en de communicatie van het memorandum. Hierbij vind je een overzicht van de gegeven presentaties.

Datum	Organisator	Reden bijeenkomst	Onderwerp	Spreker(s)
18/09/17	ABVV Senioren	Vergadering belangenbehartigers	Toelichting vormingsprogramma + resultaten barometer	Nadia Denayer
29/09/17	Neos	Vergadering belangenbehartigers	Toelichting vormingsprogramma + resultaten barometer	Nadia Denayer
08/11/17	Ouderenraad Gent	Bestuursvergadering	Resultaten barometer	Nils Vandenweghe
17/11/17	Ouderenraad Deinze	Opening ouderenweek Deinze	Het belang van ouderenraden	Nadia Denayer
04/12/17	Provincie Vlaams-Brabant	Doorstartdag ouderenraden Vlaams-Brabant	Toelichting Vlaamse Ouderenraad Lokaal	Nadia Denayer
07/06/18	Ouderenraad Gent	Algemene Vergadering	Communicatie van het memorandum	Nadia Denayer

1.2.6 Basisbrochure

De Vlaamse Ouderenraad ontwikkelt momenteel een basisbrochure voor ouderen die participeren aan het lokaal ouderenbeleid. Het wordt een handig, laagdrempelig en beknopt gebruiksinstrument dat de lezer wegwijs maakt in het lokaal ouderenbeleid, de werking van een ouderenadviesraad en participatiekanalen.

De brochure geeft antwoord op enkele veel gestelde vragen over ouderenraden. De basisbrochure is gericht op het motiveren van mensen om zich te engageren voor hun lokale ouderenraad.

De basisbrochure wordt ontwikkeld met het oog op het engageren van nieuwe vrijwilligers voor de lokale ouderenraden, die **opnieuw samengesteld worden begin 2019.**

Niet alleen de lokale ouderenraden zelf zijn bezig met het zoeken van nieuwe geïnteresseerden, ook de ouderenverenigingen willen de geknipte personen afvaardigen naar de nieuwe ouderenraden. De brochure zal zowel via de lokale ouderenraden als via de verenigingen verspreid worden, ter ondersteuning bij het aanspreken van potentiële geïnteresseerden.

Inhoudelijk komen volgende hoofdstukken aan bod, telkens geïllustreerd met inspirerende voorbeelden uit de praktijk:

- De meerwaarde van ouderenraden
- De werking van lokale ouderenraden
- Inspraak in de gemeente
- Als ouderenraad je stempel drukken op het beleid
- De ondersteuning voor ouderenraden

Om de inhoud te bepalen van de brochure werd in de schoot van de Commissie Ouderenraden een werkgroep opgericht. Verder vond ook een samenwerking plaats met de Thomas More Hogeschool, waarin studenten van de BanaBa Ouderencoaching de opdracht kregen zelf een antwoord te zoeken op veel gestelde vragen over ouderenraden. Tot slot is er in het najaar nog gerichte afstemming over de ontwerpbrochure voorzien met zowel de Commissie Ouderenraden als het overleg ouderenverenigingen.

De brochure wordt gelanceerd in het najaar 2018.

1.3. Barometer

Met de barometerbevraging beoogt Vlaamse Ouderenraad · Lokaal om, door de ogen van de ouderenraden zelf, een antwoord te formuleren op vragen over de werking, ondersteuning en toekomst van lokale ouderenraden. Uit de barometer komen een aantal trends naar voor die aangeven welke ondersteuningsmogelijkheden lokale ouderenraden verkiezen. Vlaamse Ouderenraad · Lokaal zal hier verder op inspelen.

1.3.1. Het opzet van de barometer

Met de barometer brengt Vlaamse Ouderenraad · Lokaal de noden en evolutie van de werking van lokale ouderenraden in kaart over heel Vlaanderen. De bevraging herhaalt zich jaarlijks, zodat de evolutie duidelijk zichtbaar wordt. De tweede barometer werd gelanceerd in 2017 (over de werking van 2016). De verwerking van de resultaten is te vinden in het rapport **‘Lokale ouderenraden in cijfers’** (zie bijlage).

De barometerbevraging werd verspreid via de voorzitters van de ouderenraden, de voorzitters van de regionale ouderenoverlegplatformen en de provinciale ambtenaren. De resultaten geven de bevindingen weer van **149 lokale ouderenraden** (responsgraad: 49%).

De vragenlijst bestaat uit drie delen:

- In het eerste deel brengt de barometer de werking van de lokale ouderenraden in kaart, op vlak van adviesverlening en beleidsbeïnvloeding.
- In het tweede deel onderzoeken we de mate waarin lokale ouderenraden beroep doen op ondersteuning. We polsen ook naar hun tevredenheid hierover.
- In deel drie wordt de toekomst bevraagd. Wensen en noden ter ondersteuning van de ouderenraden worden hierdoor zichtbaar.

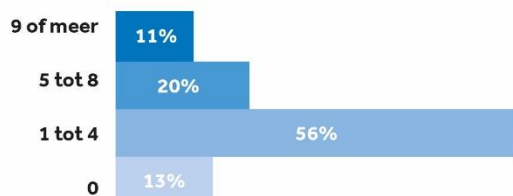
1.3.2. De resultaten

Op de volgende bladzijden vind je een overzicht van de belangrijkste resultaten. Dit overzicht werd ook opgenomen in het informatieblad Actueel. Het volledige rapport werd tevens rechtstreeks bezorgd aan de voorzitters van de lokale ouderenraden en aan de lokale ouderenbeleidscoördinatoren.

Werking van de ouderenraad

87 % adviseert

Kijken we naar de adviesverlenende en beleidsbeïnvloedende rol van ouderenraden, dan zien we dat 87% minstens 1 schriftelijk, formeel advies heeft uitgebracht.

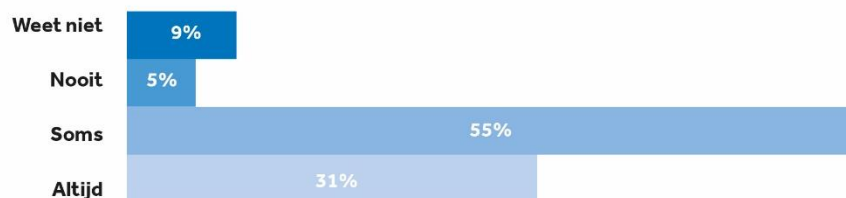

53 % neemt zelf het initiatief

Gemeenteraden vragen adviesraden minder om advies. Ouderenraden spelen daar op in: 53% van hen schrijft 1 of meerdere adviezen op eigen initiatief.

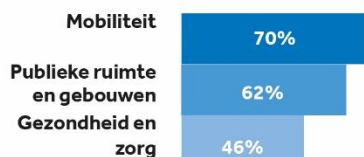
86 % geeft aan dat gemeentebestuur (soms) rekening houdt met adviezen

31% geeft aan dat het gemeentebestuur altijd rekening houdt met adviezen

70 % werkt aan mobiliteit

De thema's van de adviezen zijn divers. Het is duidelijk dat ouderenraden in 2016 prioritair aandacht besteedden aan mobiliteit. 70% maakt er ook effectief werk van.

Ondersteuning voor de ouderenraad

87 %

**leest Actueel
en de
nieuwsbrief**

Ten opzichte van de vorige bevraging maken meer ouderenraden gebruik van de ondersteuning van de Vlaamse Ouderenraad, vooral van Actueel (83%) en de nieuwsbrief (87%). De ouderenraden zijn heel positief over deze informatiebronnen.

77 %

**maakt gebruik
van een regionaal
overlegplatform**

77% van de ouderenraden maakt gebruik van de ondersteuning van de regionale overlegplatformen en zijn tevreden over die hulp.

95 %

**is tevreden
over de gemeentelijk
ambtenaar**

De lokale ouderenraden zijn enorm tevreden over de ondersteuning van hun gemeentelijk ambtenaar. Ook de schepen voor ouderenbeleid krijgt een positieve beoordeling.

Toekomst van de ouderenraad

71 %

wil impact ouderenraad bevorderen

De grootste intentie (71%) is het versterken van impact en het bevorderen van naambekendheid van de ouderenraad. Een andere toekomstwens is het versterken van advieswerk (67%).

69 %

wenst ondersteuning over mobiliteit

Kijken we naar de vormingsnoden, dan merken we een hoge nood aan inhoudelijke ondersteuning. Voornamelijk de thema's mobiliteit (69%), wonen (60%) en zorg (55%) zijn populair.

Op organisatorisch vlak is er vooral nood aan vormingen over de rol en de werking van de ouderenraad en de Beleids- en Beheerscyclus (42%).

Technische ondersteuning is er in het bijzonder nodig bij adviesverlening (51%), zeker als je weet dat 67% van de ouderenraden het advieswerk wil versterken.

Lees het rapport over de barometer 2018 via www.vlaamse-ouderenraad.be/lokaal/barometer.

Nadia Denayer, stafmedewerker Vlaamse Ouderenraad • Lokaal

2. Interne werking

2.1. Coördinatie Vlaamse Ouderenraad · Lokaal en opvolging

2.1.1. Commissie Ouderenraden

In de Commissie Ouderenraden brengt de Vlaamse Ouderenraad de verschillende stakeholders rond de ondersteuning van de lokale ouderenbeleidsparticipatie samen. De stand van zaken van de werking Vlaamse Ouderenraad · Lokaal is een vast agendapunt op de vergadering van de Commissie Ouderenraden. Zo kwamen dit jaar de verschillende werkinstrumenten aan bod: studiedag, barometer, digitaal platform, terugkomdagen vormingsbegeleiders, vorming ‘Sleutel aan het beleid’, ...

Onder andere via deze commissievergadering houden we ook vinger aan de pols met wat er leeft in lokale ouderenraden, gezien er steeds een uitwisseling plaatsvindt over het nieuws van en voor lokale ouderenraden. Dit jaar kwam een toelichting aan bod over de inbedding van de ouderenbeleidsparticipatie in de Vlaamse administratie.

In overleg met Afdeling Welzijn & Samenleving van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) is afgesproken de Commissie Ouderenraden voortaan als vast orgaan voor informatie, afstemming en overleg met elkaar en met de doelgroep te gebruiken, in aanvulling op het periodieke strategisch overleg tussen Welzijn & Samenleving en de twee partnerorganisaties. De Commissie Ouderenraden kwam samen op 19 oktober 2017, 1 februari 2018 en 26 april 2018.

2.2. Vrijwilligerswerking

Zonder vrijwilligers zou het vormingsprogramma van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal niet zo laagdrempelig uitgedragen kunnen worden. 1 personeelslid kan slechts een beperkt aantal vormingen opzetten. Daarom koos de Vlaamse Ouderenraad ervoor om de expertise van een peergroep in te zetten.

Gezien de vrijwilligers van het eerste uur zich nog verder wensten te engageren voor het vormingsprogramma konden we dit vormingsjaar met dezelfde vrijwilligersploeg aan de slag blijven. We konden alle vormingsaanvragen invullen.

2.2.1. De vormingsbegeleiders

PROVINCIE	AANTAL VORMINGSBEGELEIDERS
Antwerpen	4
Vlaams - Brabant	5

Limburg	4
Oost - Vlaanderen	4
West - Vlaanderen	0
Brussel	0

Hoewel we over een actieve ploeg vrijwilligers beschikken, zetten ook enkele vormingsbegeleiders het afgelopen werkjaar hun engagement stop. Ze gaven hiervoor de volgende redenen: het engagement is te zwaar – te weinig ervaring in een lokale ouderenraad (1 persoon), ik heb te veel andere engagementen (2 personen) en overlijden partner (1 persoon). Bovendien overleed ook één van onze vormingsbegeleiders eind 2017.

2.2.2. Opvolging vrijwilligers

De opvolging en begeleiding van deze vrijwilligers is een essentieel onderdeel van de werking van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal. We lasten begin 2018 twee terugkomdagen in. De terugkomdagen grijpen we aan als uitwisselingsmoment, evaluatiemoment en nieuw vormingsmoment voor de vrijwilligers.

Inhoud terugkomdagen: 19 januari 2018 en 15 februari 2018

Uitwisselingsmoment: Er werd een kennismaking voorzien onder de vorm van een speeddate tussen de vrijwilligers, het personeelsteam en de voorzitter van de Vlaamse Ouderenraad, voor zij die elkaar nog niet kenden.

Evaluatiemoment: We blikten terug op de eerste vormingen. We stuurden voor de terugkomdag een vragenlijst uit naar de vormingsbegeleiders waarop ze konden aangeven hoe ze de vormingen en hun vrijwilligerswerk ervaren. Een samenvatting van deze evaluaties (vb. over de elementen die verschillende malen aangehaald werden) werd besproken tijdens de terugkomdagen. We keken ook samen naar de toekomst.

Demo-moment: In de namiddag lasten we een demo-moment in. Tijdens dit moment demonstreerde Nadia Denayer de vorming ‘Sleutel aan het beleid’ met de vormingsbegeleiders als publiek.

En dan... **zelf aan de slag** met de nodige documenten op zak. Tijdens het demo-moment kregen de vormingsbegeleiders volgende documenten:

- ‘Aan de slag – sleutel aan het beleid’, waarin de context van de vorming geschetst wordt, het bruikbaar materiaal aangereikt wordt en de werkvormen in uitgewerkt zijn.
- de powerpointpresentatie voor de vorming, met notities.

- het spreekschema, waarin de tijdsbesteding, de inhoud en de werkvormen van de vorming beknopt worden samengevat.

2.3. Indicatoren uit de beheersovereenkomst

Op 30 september 2015 werd de beheersovereenkomst afgesloten tussen de Vlaamse Overheid en de Vlaamse Ouderenraad, in het kader van de erkenning als partnerorganisatie ter ondersteuning van de lokale ouderenbeleidsparticipatie.

In de beheersovereenkomst werden in artikel 6 indicatoren opgenomen om de resultaten van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal te toetsen. Onderstaande indicatoren zijn relevant voor de werking van 2017-2018:

- De barometer wordt verspreid onder alle lokale ouderenadviesraden. De vzw Vlaamse Ouderenraad streeft naar een responsgraad van 60 procent.
 → *Resultaat 2018:* De barometer werd verspreid naar alle lokale ouderenraden. 149 lokale ouderenraden dienden de ingevulde barometer bij ons in (Responsgraad: 49 %).
 Als we het bereik van de barometerbevraging over de eerste twee werkingsjaren samen onder de loep nemen, dan zien we dat 62,61% van de ouderenraden (dus bijna 2 op 3) al minstens één keer heeft geantwoord.
- Voor studiedagen streeft de Vlaamse Overheid naar de aanwezigheid van minimum 70 vertegenwoordigers van lokale ouderenadviesraden.
 → *Resultaat 2018:* Aan de studiedag namen 116 mensen deel, waarvan er 70 zich inschreven in de hoedanigheid als lid van een lokale ouderenraad, en 11 in de hoedanigheid als lid van een ouderenvereniging (mogelijk ook lid van een lokale ouderenraad – niet verder geverifieerd).

2.4. Opleiding personeel

Nadia Denayer kreeg de kans om volgende opleidingen bij te wonen:

Datum	Vorming
16/03/18	Praktijkkader Beleidsbeïnvloeding “Met hoge heren kersen eten”. Samenlevingsopbouw.
26/05/18	Trefdag Burgervuur. De Wakkere Burger

3. Extern overleg (vertegenwoordiging – netwerking)

- Op initiatief van de Vlaamse Overheid, Afdeling Welzijn & Samenleving, werd een overleg ingericht met de Vlaamse Ouderenraad en de VVSG. Hierop wordt de onderlinge samenwerking en afstemming over de werking met betrekking tot de lokale ouderenbeleidsparticipatie besproken. Het overleg is doorgegaan op 27 maart 2018 en 14 juni 2018.
- Op 5 december 2017 werd een kennismakend overleg gehouden tussen Iris De Mol, nieuwe stafmedewerkster VVSG, en Nadia Denayer, stafmedewerkster Vlaamse Ouderenraad · Lokaal. Op 10 april 2018 vond nog een vergadering plaats tussen beide medewerkers om af te stemmen over de studiedag (luik dementievriendelijke gemeenten), waarin ook het werk van VVSG rond dementievriendelijke gemeenten aan bod kwam.
- Externe vertegenwoordiging via de presentaties (voor het overzicht zie 1.2.5)

4. Vervolgstappen Vlaamse Ouderenraad · Lokaal

Dit werkjaar namen we al verschillende stappen om ouderenraden te inspireren, motiveren en informeren. Welke vervolgstappen zullen we nemen met Vlaamse Ouderenraad · Lokaal in 2018 - 2019?

4.1 Lancering website www.ouderenraden.be

Achter de schermen gebeurde er al heel wat met betrekking tot de inhoud en vormgeving van de website www.ouderenraden.be. Met als slogan 'Inspiratie voor en door lokale ouderenraden' wordt de website in het najaar 2018 gelanceerd. De inspiratiedatabank met goede praktijken vanuit ouderenraden zal het hart uitmaken van de website.

4.2 Verdere ontwikkeling en verspreiding van de basisbrochure

De basisbrochure geeft antwoord op enkele veel gestelde vragen over ouderenraden, bijvoorbeeld over hun werking, inspraak in de gemeente, de ondersteuning voor ouderenraden,... Het is ook een motiverend instrument dat kan ingezet worden bij de zoektocht naar nieuw bloed voor lokale ouderenraden. De brochure zal in aanloop naar de nieuwe samenstelling van de ouderenraden breed verspreid worden via ouderenraden, ouderenverenigingen,...

4.3 Derde barometerbevraging

De derde barometerbevraging is intussen verspreid onder de ouderenraden. De vragenlijst werd ingekort en vereenvoudigd op basis van de feedback die we daarover kregen van ouderenraden. Gezien de derde barometerbevraging handelt over het jaar 2017 worden ook het vormingsprogramma en de andere instrumenten van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal bevraagd. In de loop van het volgend werkjaar worden de resultaten verwerkt.

4.4. Nieuwe vrijwilligers: basisvorming voor vormingsbegeleiders

Er komt een nieuwe oproep naar vrijwilligers, die zich willen inzetten als vormingsbegeleider om via het train-de-trainerprogramma de vormingen mee uit te dragen. Vooraleer de vrijwilligers van start kunnen gaan, wordt een basisvorming voorzien. Hierop krijgen ze alle nodige informatie en tools aangereikt om de vormingen te kunnen geven.

4.5. Opvolging vormingsbegeleiders

Uit de terugkomdagen van 19 januari en 15 februari 2018 bleek dat de vormingsbegeleiders zelf ook graag willen bijleren. Meer concreet waren ze geïnteresseerd in de methode van de waarderende

benadering. Via een positieve insteek geeft de waarderende benadering ouderenraden meer slagkracht.

We engageerden hiervoor een lesgever die ons de methode kan toelichten. We lassen een extra vormingsmoment in op 14 november 2018. Alle vormingsbegeleiders die dit wensen, kunnen de dag bijwonen.

4.6. Vernieuwde vorming 'Sleutel aan het beleid' en ontwikkelen van een nieuw vormingspakket

We kregen verschillende signalen dat de huidige vorming 'Sleutel aan het beleid' ook interessant zou zijn voor nieuwe leden van ouderenraden. Vandaar nemen we dit vormingspakket mee naar volgend jaar. We passen de inhoud aan, zodat het meer gericht wordt naar nieuwe leden van ouderenraden en aansluit op de situatie van de nieuwe lokale besturen, meerjarenplannen, enz.

Verder onderzoeken we, onder ander via de barometerbevraging, de verdere vormingsnoden bij ouderenraden voor het ontwikkelen van een nieuw vormingspakket richting najaar 2019.

5. Conclusie

Na de start van het vormingsprogramma in april 2017 volgden de werkzaamheden binnen Vlaamse Ouderenraad · Lokaal elkaar op. In het derde werkjaar hebben we ingezet op de nieuwe vorming ‘Sleutel aan het beleid’, de verwerking van de barometer, de studiedag en de terugkomdagen voor vormingsbegeleiders. Tegelijk startten we achter de schermen met de voorbereiding van de basisbrochure en de website www.ouderenraden.be.

5.1. Resultaatsgebieden

In het concept van de leeftijdsvriendelijke gemeente staat de inspraak en participatie van ouderen centraal. Via Vlaamse Ouderenraad · Lokaal willen we ouderen stimuleren om te participeren aan het beleid in hun gemeente, en hen daarbij de nodige ondersteuning bieden. Concreet willen we:

- de **participatie** van ouderen aan het lokale ouderenbeleid bevorderen
- een gedragen **visie** op de betrokkenheid van ouderen bij het lokale ouderenbeleid ontwikkelen
- **vormingen**, methodieken en werkinstrumenten ontwikkelen en aanbieden die de participatie van ouderen aan het beleid ondersteunen
- de **werking** van de lokale ouderenraden versterken
- de **uitwisseling en samenwerking** rond initiatieven en praktijkvoorbeelden op vlak van ouderenbeleidsparticipatie bevorderen
- aanzetten tot **initiatieven en acties** die de inspraak van ouderen in het beleid versterken

5.2. Uitvoering

5.2.1. Vormingsprogramma

De Vlaamse Ouderenraad kiest ervoor om bij de vormingen te vertrekken vanuit de **expertise en ervaring** van ouderen die vertrouwd zijn met het lokale ouderenbeleid. Niet alleen wordt elke vorming uitgewerkt in dialoog met ouderen en andere betrokkenen die vertrouwd zijn met het thema, ook wordt de vorming zelf gegeven door oudere vrijwilligers die vertrouwd zijn met de werking van lokale ouderenraden. Deze ‘peer-to-peer’-methodiek versterkt merkbaar de kwaliteit van het geheel.

Voor de 3 vormingspakketten samen werden er in het werkjaar 2017-2018 in totaal **33 vormingssessies** gegeven, waaraan **446 ouderen** aan deelnamen via hun RPO of ouderenvereniging.

In het najaar 2017 werd voornamelijk de vorming “Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018” aangevraagd, waarin handvaten werden gegeven voor het opmaken van een memorandum. Na afloop

van deze vormingen merkten we dat vele ouderenraden hiermee aan de slag gegaan zijn en een kwalitatief sterk memorandum met hun lokale ouderenraad opmaakten.

Begin 2018 lanceerden we de nieuwe vorming '**Sleutel aan het beleid**'. Deze vorming geeft tips en een stappenplan voor adviesverlening en beleidsbeïnvloeding als lokale ouderenraad.

5.2.2. Terugkomdagen voor vormingsbegeleiders

We zetten sterk in op de **ondersteuning en begeleiding** van deze vrijwilligers. Eerst en vooral organiseerden we terugkomdagen op 19 januari en 15 februari. We grepen de terugkomdag aan als uitwisselingsmoment, evaluatiemoment en vormingsmoment. We zorgden voor een terugblik naar de eerste vormingen en keken naar de toekomst. De terugkomdagen werden afgesloten met een demomoment van de vorming '**Sleutel aan het beleid**'.

Verder worden de vrijwilligers ook tussentijds opgevolgd en begeleid waar nodig. Voor de vrijwilligers wordt tevens de mogelijkheid geboden om de vormingen samen met een andere vrijwilliger te geven, zodat beide lesgevers elkaar kunnen aanvullen.

5.2.2. Barometer

Via de barometer houden we een **vinger aan de pols** bij de lokale ouderenraden. Het rapport '**Lokale ouderenraden in cijfers**' geeft de resultaten weer van de tweede barometerbevraging over de werking van lokale ouderenraden. In totaal hebben 149 ouderenraden de vragenlijst ingevuld, waardoor we rechtstreeks input krijgen van de acties, de vragen en de verwachtingen van een groot aantal ouderenraden. Daaruit blijkt duidelijk vraag naar de ondersteuning die we via Vlaamse Ouderenraad · Lokaal bieden en in de toekomst nog willen uitbreiden.

5.2.3 Studiedag

Hoe kunnen ouderenraden omgaan met een aantal **recente beleidskeuzes** die impact hebben op het lokale ouderenbeleid? Deze vraag stond centraal op de studiedag 'Lokale uitdagingen ontrafeld. Ouderenraden in stroomversnelling.' In totaal 116 geïnteresseerden zakten af naar de studiedag om zich te informeren en te laten inspireren. De workshops die aan bod kwamen gingen over: basisbereikbaarheid, geïntegreerd breed onthaal, dementievriendelijke gemeenten, mantelzorg, toegankelijkheid en buurten versterken. Ook werd ingezet op lezingen en voorbeelden vanuit andere lokale ouderenraden. Het geheel was een goed vertrekpunt om verder actieve inzet binnen de lokale ouderenraad te stimuleren.

5.2. Vervolgstappen

In het najaar 2018 staat de lancering van twee belangrijke werkinstrumenten op de planning. De website www.ouderenraden.be zal voornamelijk inspirerende praktijkvoorbeelden van ouderenraden uitdragen.

De **basisbrochure** geeft antwoord op enkele veel gestelde vragen over ouderenraden, bijvoorbeeld over hun werking, inspraak in de gemeente, de ondersteuning voor ouderenraden,... Het is ook een motiverend instrument dat kan ingezet worden bij de zoektocht naar nieuw bloed voor lokale ouderenraden.

Verder zal ook de **barometer** opnieuw verwerkt worden.

5.3. Vraag naar structurele erkenning

We zien een duidelijke **win-win** met de rol van de Vlaamse Ouderenraad als inspraak- en adviesorgaan voor het Vlaamse ouderenbeleid. De kennis die is opgebouwd rond Vlaamse beleidsdossiers met een sterke lokale impact (basisbereikbaarheid, geïntegreerd breed onthaal, hervorming eerste lijn, ...), de instrumenten die uitgewerkt worden in het kader van de Ouderenweekcampagne, het memorandum voor de lokale verkiezingen, ... kunnen stuk voor stuk ingeschakeld worden in de vormingen, studiedagen en informatieverstrekking vanuit Vlaamse Ouderenraad · Lokaal. Tegelijk is deze werking ook in omgekeerde richting een dankbare manier om de afstand tussen het lokale en het Vlaamse niveau verder te verkleinen.

Gezien de meerwaarde voor de beleidsparticipatie van ouderen in Vlaanderen hopen we dat de erkenning als partnerorganisatie ter ondersteuning van het lokale ouderenbeleid het begin is van een langdurig **structureel verhaal**, ook na 2020. Deze deelwerking van de Vlaamse Ouderenraad geeft ouderenraden meer slagkracht en bevordert zo de inspraak van ouderen aan het beleid, zowel op lokaal als op Vlaams niveau.

6. Bijlagen

Bijlage 1: Artikel studiedag 'Lokale uitdagingen ontrafeld. Ouderenraden in stroomversnelling.'

Bijlage 2: Rapport barometer: 'Lokale ouderenraden in cijfers.'

